

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

Кафедра водопостачання, водовідведення та очистки води

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету ІЕМ

ІНЖЕНЕРНОЇ
ЕКОЛОГІЇ

МІСТ

№02071151

“ 9 ”

(Ткачов В.О.)

2014 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем

галузь знань 0601 "Будівництво і архітектура"

напряму 6.060101 "Будівництво"

фахове спрямування «Водопостачання та водовідведення»

факультет Інженерної екології міст

2014 – 2015 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Робоча програма з дисципліни "Експлуатація і реконструкція водопровідно-каналізаційних систем" для студентів за напрямом підготовки 6.060101 «Будівництво» фахове спрямування «Водопостачання та водовідведення».

Розробник: к. т. н., доцент кафедри Благодарна Г.І.

Робочу програму схвалено **на засіданні** кафедри водопостачання, водовідведення і очищення вод

Протокол від "28" серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри (Душкін С.С.)

Робочу програму схвалено **на засіданні випускової** кафедри водопостачання, водовідведення і очищення вод

Протокол від "28" серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри (Душкін С.С.)

Програма відповідає формі Робочої програми навчальної дисципліни, що затверджена Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. №46-01.

Методист НМВ (НМБ) (" 29" 12 2014 р.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників ↓↓↓	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	за вибором студентів	Рік (роки) підготовки	
		4 -й	4 -й
		Семестр(и)	
		7-й	8-й
Загальна кількість годин – 108	Галузь знань 0601 "Будівництво і архітектура" Напрямок підготовки 6.060101 "Будівництво"	Лекції:	
		30 год.	8 год.
Модулів – 1		Практичні, семінарські:	
		30 год.	6 год.
Змістових модулів (ЗМ) – 3		Лабораторні:	
		-	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3,2	фахове спрямування «Водопостачання та водовідведення» Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота:	
		48 год.	94 год.
		Індивідуальні завдання:	
		36	36
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання (ІЗ) – курсова робота		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Питома вага кількості аудиторних годин в загальному обсязі дисципліни становить:

для денної форми навчання – 55,56%,

для заочної форми навчання – 12,96%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем" є підготовка бакалавра, який володітиме знаннями, пов'язаними з вирішенням питань експлуатації систем у галузі водопостачання та водовідведення, та буде здатний ефективно використовувати системи та їх окремі елементи для забезпечення високої якості питної води та очищення стічної рідини.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем" є теоретична і практична підготовка бакалаврів з експлуатації систем водопостачання та водовідведення

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- нормативно-технічні документи з організації експлуатації систем водопостачання, водовідведення, правилами технічної експлуатації систем, споруд та їхнього устаткування, основні положення та вимоги державних стандартів до системи водопостачання та водовідведення;
- величини і параметри, які характеризують роботу систем водопостачання та водовідведення;
- шляхи вирішення проблем підвищення технічного рівня водогосподарських об'єктів та ефективності їх роботи.

вміти :

- контролювати роботу споруд і обладнання систем, у тому числі автоматично діючих контрольно-вимірювальних приладів і автоматизованих систем управління технічними процесами в системах водопостачання та водовідведення;
- забезпечувати підготовку елементів водогосподарських мереж та споруд, машин, механізмів та обладнання до роботи;
- забезпечувати виконання та оперативне корегування планів водопідготовки, водоподачі і водовідведення;
- здійснювати технічну експлуатацію елементів водогосподарських мереж та споруд;
- у відповідності до діючих нормативів та графіків забезпечувати раціональний розподіл води на мережі між користувачами та функціонування технологічного обладнання;
- виконувати обстеження технічного стану елементів водогосподарських мереж та споруд, виявляти відмови та пошкодження, розробляти заходи щодо їх попередження і усунення, удосконалення або реконструкції;
- проводити спостереження за впливом водогосподарських мереж і споруд на стан навколишнього природного середовища і фіксувати зміни в ньому в результаті застосування обраних технологій, використання сировини та матеріалів.

мати компетентності:

- проводити контроль і давати висновки про відповідність матеріалів, виробів і

- конструкцій технічній документації на виробництво;
- визначати кількісні показники якості, технологічних процесів, технічних рішень;
  - проводити поопераційний контроль якості виконаних робіт при створенні і функціонуванні елементів водогосподарських мереж та споруд.
  - організувати безперебійне водопостачання населених міст і своєчасне відведення стічної води, що сприятиме зниженню експлуатаційних витрат;
  - виконувати розрахунки, креслення і науково-технічний пошук з питань проектування і роботи очисних споруд природних та стічних вод.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем

Змістовий модуль 1. Загальні питання та завдання служби експлуатації водопровідно-каналізаційних систем.

Тема 1. Вступ. Загальні положення і задачі з експлуатації систем водопостачання та водовідведення.

Тема 2. Організація експлуатації систем водопостачання та водовідведення.

Тема 3. Приймання до експлуатації водопровідно-каналізаційних мереж і споруд на ній. Особливості прийому в експлуатацію трубопроводів водопостачання. Прийом напірно-регулюючих пристроїв в експлуатацію. Особливості прийому в експлуатацію трубопроводів каналізації.

Тема 4. Забезпечення безпечної роботи персоналу при експлуатації систем водопостачання та водовідведення.

Змістовий модуль 2. Експлуатація систем водопостачання.

Тема 5. Планово-попереджувальний, поточний та капітальний ремонт мережі і споруд.

Тема 6. Аварійний ремонт мережі і споруд. Організація аварійного ремонту. Визначення місця пошкодження трубопроводу. Характер пошкоджень і методи ремонту. Тріщини та розриви чавунних труб.

Тема 7. Контроль за режимом роботи мереж і водоводів. Спостереження за напорами в мережі. Заходи з раціонального використання води та зниження її витрат. Регулювання напорів.

Тема 8. Боротьба з витоками та втратами води на міських водопроводах. Характеристика витрат води. Виявлення втрат у водопровідній мережі.

Тема 9. Експлуатація насосних станцій.

Змістовий модуль 3. Експлуатація систем водовідведення.

Тема 10. Періодичний огляд мережі. Зовнішній огляд мережі. Технічний огляд мережі.

Тема 11. Профілактичне очищення мережі. Промивання мережі водою. Очищення гумовими кулями. Очищення мережі каналізації спареними дисками. Очищення мережі машинами.

Тема 12. Ліквідація засмічень на водовідвідній мережі. Склад та оснащення бригади. Засмічення на мережі та методи їхнього усунення.

Тема 13. Аварійно-відновні роботи на водовідвідній мережі. Основні причини аварій на каналізаційній мережі. Необхідні заходи під час ліквідації аварії на

мережі.

Тема 14. Особливості експлуатації колекторів глибокого закладання.

Тема 15. Поточний і капітальний ремонт мереж і споруд. Поточний ремонт мереж та споруд. Капітальний ремонт мереж та споруд.

Тема 16. Експлуатація каналізаційних насосних станцій.

Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі та теми	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	лаб	пр/сем	срс		лек	лаб	пр/сем	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ 1. Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем										
Змістовий модуль 1. Загальні питання та завдання служби експлуатації водопровідно-каналізаційних систем										
Тема 1.	2	1			1	4	0,5			3,5
Тема 2.	2	1			1	4	0,5			3,5
Тема 3.	3	2			1	5	0,5			4,5
Тема 4.	2	1			1	5	0,5			4,5
Разом за ЗМ 1	9	5	-	-	4	18	2	-	-	16
Змістовий модуль 2. Експлуатація систем водопостачання										
Тема 5.	4	1,5		2	0,5	3	0,5		0,5	2
Тема 6.	6	1,5		4	0,5	3	0,5		0,5	2
Тема 7.	7	2		4	1	3	0,5		0,5	2
Тема 8.	7	2		4	1	5	1		1	3
Тема 9.	3	2		-	1	4	0,5		0,5	3
Разом за ЗМ 2	27	9	-	14	4	18	3	-	3	12
Змістовий модуль 3. Експлуатація систем водовідведення										
Тема 10.	5	2,5		2	0,5	4	-		0,5	3,5
Тема 11.	5	2,5		2	0,5	5	0,5		0,5	4
Тема 12.	6	2,5		3	0,5	5	0,5		0,5	4
Тема 13.	6	2,5		3	0,5	5	0,5		0,5	4
Тема 14.	6	2,5		3	0,5	5	0,5		0,5	4
Тема 15.	6	1,5		4	0,5	5	0,5		0,5	4
Тема 16.	3	2		-	1	7	0,5		-	6,5
Разом за ЗМ 3	36	16	-	16	4	36	3		3	30
Індивідуальне завдання - Курсова робота										
Курсова робота	36	-	-	-	36	36	-	-	-	36
Разом	108	30	-	30	48	108	8	-	6	94

5. Теми семінарських занять

Не передбачено.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
ЗМ 2. Експлуатація систем водопостачання.			
1	Тема 5. Планово-попереджувальний, поточний та капітальний ремонт мережі і споруд.	2	0,5
2	Тема 6. Аварійний ремонт мережі і споруд.	4	0,5
3	Тема 7. Регулювання напорів.	4	0,5
4	Тема 8. Виявлення втрат у водопровідній мережі.	4	1
Всього за змістовим модулем		14	3
ЗМ 3. Експлуатація систем водовідведення.			
5	Тема 10. Періодичний огляд мережі.	2	0,5
6	Тема 11. Профілактичне прочищення мережі.	2	0,5
7	Тема 12. Склад та оснащення бригади. Засмічення на мережі та методи їхнього усунення.	3	0,5
8	Тема 13. Аварійно-відновні роботи на водовідвідній мережі.	3	0,5
9	Тема 14. Особливості експлуатації колекторів глибокого закладання.	3	0,5
10	Тема 15. Поточний і капітальний ремонт мереж і споруд.	4	0,5
Всього за змістовим модулем		16	3
Усього годин		30	6

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Вступ. Загальні положення і задачі з експлуатації систем водопостачання та водовідведення.	1	3,5
2	Тема 2. Організація експлуатації систем водопостачання та водовідведення.	1	3,5
3	Тема 3. Приймання до експлуатації водопровідно-каналізаційних мереж і споруд на ній. Особливості прийому в експлуатацію трубопроводів водопостачання. Прийом напірно-регулюючих пристроїв в експлуатацію. Особливості прийому в експлуатацію трубопроводів каналізації.	1	4,5
4	Тема 4. Забезпечення безпечної роботи персоналу при експлуатації систем водопостачання та водовідведення.	1	4,5
5	Тема 5. Планово-попереджувальний, поточний та капітальний ремонт мережі і споруд.	0,5	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
6	<i>Тема 6.</i> Аварійний ремонт мережі і споруд. Організація аварійного ремонту. Визначення місця пошкодження трубопроводу. Характер пошкоджень і методи ремонту. Тріщини та розриви чавунних труб.	0,5	2
7	<i>Тема 7.</i> Контроль за режимом роботи мереж і водоводів. Спостереження за напорами в мережі. Заходи з раціонального використання води та зниження її витрат. Регулювання напорів.	1	2
8	<i>Тема 8.</i> Боротьба з витоками та втратами води на міських водопроводах. Характеристика витрат води. Виявлення втрат у водопровідній мережі.	1	3
9	<i>Тема 9.</i> Експлуатація насосних станцій.	1	3
10	<i>Тема 10.</i> Періодичний огляд мережі. Зовнішній огляд мережі. Технічний огляд мережі.	0,5	3,5
11	<i>Тема 11.</i> Профілактичне очищення мережі. Промивання мережі водою. Очищення гумовими кулями. Очищення мережі каналізації спареними дисками. Очищення мережі машинами.	0,5	4
12	<i>Тема 12.</i> Ліквідація засмічень на водовідвідній мережі. Склад та оснащення бригади. Засмічення на мережі та методи їхнього усунення.	0,5	4
13	<i>Тема 13.</i> Аварійно-відновні роботи на водовідвідній мережі. Основні причини аварій на каналізаційній мережі. Необхідні заходи під час ліквідації аварії на мережі.	0,5	4
14	<i>Тема 14.</i> Особливості експлуатації колекторів глибокого закладання.	0,5	4
15	<i>Тема 15.</i> Поточний і капітальний ремонт мереж і споруд. Поточний ремонт мереж та споруд. Капітальний ремонт мереж та споруд.	0,5	4
16	<i>Тема 16.</i> Експлуатація каналізаційних насосних станцій.	1	6,5
	Курсова робота	36	36
	Разом	48	94

9. Індивідуальні завдання (ІЗ)

Курсова робота (КуР) "Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем"

Мета роботи – закріплення знань, пов'язаних з питань організації і технології виробництва робіт капітального та поточного ремонтів на спорудах водопроводу і водовідведення в умовах їх експлуатації, а також практичне засвоєння функцій інженерно-технічного персоналу, діяльність яких пов'язана з експлуатацією систем водопостачання та водовідведення на належному науково-технічному рівні.

Під час виконання КуР студенти використовують отримані під час лекційних, практичних і лабораторних занять знання. Обсяг КуР повинен

Захищена робота є допуском до екзамену. КуР розраховано на 36 годин за рахунок самостійної роботи студентів.

Теоретичні, практичні і розрахункові положення дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, на практичних заняттях, при виконанні курсової роботи та самостійній роботі з навчальною і технічною літературою.

Окремі теми дисципліни вивчаються з різним ступенем поглиблення та деталізації, що передбачено цією робочою програмою. Поточний модульний контроль проводиться методом виконання студентами письмових модульних контрольних робіт або тестових завдань, або з використанням можливостей Центру дистанційного навчання ХНУМГ імені О.М. Бекетова.

11. Методи контролю

12. Розподіл балів, які отримують студенти

9

Курсова робота

Хід виконання проекту		Оформлення та захист проекту			Сума
Розділ 1	Розділ 2	Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист проекту	
30%	30%	15%	15%	10%	
60%		40%			100%

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диф. заліку	для заліку	
90-100	відмінно	зараховано	A
82-89	добре		B
74-81			C
64-73	задовільно		D
60-63			E
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	Fx
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

13. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Експлуатація очисних споруд водопровідно-каналізаційних систем» (для студентів 5 курсу денної і заочної форм навчання, екстернів і іноземних студентів спеціальності 7.092601 – "Водопостачання та водовідведення") / Укл.: Благодарна Г.І., Айрапетян Т.С. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 42 с.
2. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни "Експлуатація ВК систем" (для студентів 5 курсу заочної форми навчання та слухачів другої вищої освіти напряму підготовки 0926 «Водні ресурси», 6.060103 «Гідротехніка «Водні ресурси», спеціальності 7.092601, 7.06010108 «Водопостачання та водовідведення»). Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: С. С. Душкін, О. М. Коваленко, Г. І. Благодатна. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 20 с.
3. Душкін С.С. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Експлуатація ВК систем» (для студентів 4–5 курсів денної і заочної форм навчання та слухачів другої вищої освіти за напрямом підготовки 0926 «Водні ресурси», (6.060103 «Гідротехніка «Водні ресурси»), 6.060101 "Будівництво" спеціальності 6.092600, 7.092601, 7.06010108 «Водопостачання та водовідведення»). / С. С. Душкін, О. М. Коваленко, Г. І. Благодарна; Харьк. нац. акад. міськ. госп. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 122 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Душкин С.С., Ярошенко Ю.В., Коваленко А.Н., Благодарная Г.И. Эксплуатация канализационных сетей : Учебн. пособие. - Х.: ХНАГХ, 2004. – 190 с.
2. Эксплуатация сетей водоснабжения и водоотведения: Уч. пособие./ С.С. Душкин, И.О., Краев; под общ. ред. докт. техн. наук, проф. С. С. Душкина. – К.: ИСДО, 1993. – 164 с.
3. Дрозд Г.Я., Зотов Н.И., Маслак В.Н. Канализационные трубопроводы: надежность, диагностика, санация. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2000. – 260 с.
4. Водоснабжение, водоотведение, трубы, монтаж санитарно-технических устройств, их ремонт и эксплуатация : [монография] / Н.М. Яковенко. – Х.: Изд-во «Форт». – 340 с.

Допоміжна

1. ДБН В.2.5 - 74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – К., 2013. – 287 с.
2. ДБН В.2.5-75:2013 Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – К., 2013. – 134 с.
3. Правила технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України. КДП 204-12.Укр. 242.95 К.:1995-148с.
4. Положение о проведении планово-предупредительного ремонта водопроводно-канализационных сооружений. - М: Стройиздат, 1990.
5. Кигель Е.М, Милаенко Г.П., Кигель М.Е. Приемка и наладка канализационных сооружений. – К.:Будівельник, 1971. – 159 с.
6. Прокопчук І.Т. Організація, планування і управління підприємством водопровідно-каналізаційного господарства/включаючи експлуатацію: Навч.посібник. - К.:ІЗМН, 1996. - 200 с.

15. Інформаційні ресурси

Цифровий репозиторій ХНУМГ імені О.М. Бекетова [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>

Аркуш актуалізації

Робоча програма навчальної дисципліни **"Експлуатація і ремонт водопровідно-каналізаційних систем"**

напрямок підготовки **6.060101 Будівництво**

за фаховим спрямуванням **«Водопостачання та водовідведення»**

на **201.../1... навч. рік** переглянута та затверджена **"Без змін"**

Завідувач кафедри _____
(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____ (_____)
(за належністю напрямку / спеціальності) (підпис) (прізвище та ініціали)

М.П. “ _____ ” _____ 201 _ року

на **201.../1... навч. рік** переглянута та затверджена **"Без змін"**

Завідувач кафедри _____
(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____ (_____)
(за належністю напрямку / спеціальності) (підпис) (прізвище та ініціали)

М.П. “ _____ ” _____ 201 _ року

на **201.../1... навч. рік** переглянута та затверджена **"Без змін"**

Завідувач кафедри _____
(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____ (_____)
(за належністю напрямку / спеціальності) (підпис) (прізвище та ініціали)

М.П. “ _____ ” _____ 201 _ року